

LÄHIHOITAJAN AMMATILLINEN KASVU

OPINTOJEN AIKANA

Taru Helonen, Marjo Mäkelä ja

Tanja Rajala

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

SISÄLTÖ:

1 JOHDANTO	5
2 KASVU LÄHIHOITAJUUTEEN	7
2.1 Lähihoitajatutkinto	7
2.2 Aikaisemmat tutkimukset ammatillisen identiteetin kasvusta	8
2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	9
3 ELINIKÄINEN OPPIMINEN	11
3.1 Elinikäinen oppiminen käsitteenä	11
3.2 Ammatillinen kasvu	11
3.3 Kasvu nuoruudessa.....	14
3.4 Koulutuksen rakenne ja tutkinnon sisällön tavoitteet	16
3.5 Ammatillisen koulutuksen säädökset.....	16
4 OPPILAITOKSEN JÄRJESTÄMÄ TUKE	19
4.1 Ohjaustoiminta	19
4.2 Opiskeluhoito	19
5 AINEISTON KERUU, AINEISTO JA ANALYSOINTIMENETELMÄT	20
6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	23
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
7.1 Ammatillinen kasvu	25
7.2 Ammatillisen kasvun merkitys ja sen tuoma muutos.....	27
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	33
9 POHDINTA	36
LÄHTEET:.....	39
LIITTEET	43

TIIVISTELMÄ

Taru Helonen, Marjo Mäkelä ja Tanja Rajala. Lähihoitajan ammatillinen kasvu opintojen aikana. Diak Etelä, kevät 2015, 50 s. 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK).

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin lähihoitajaopiskelijoiden ammatillisen kasvun kehittymistä suhteessa opiskelijoiden omiin kokemuksiin ammatillisesta kasvusta ja oppilaitoksen tarjoaman tuen riittävyyttä. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä eräässä pääkaupunkiseudun ammattiopistossa. Kysely tehtiin nuoriso-opiskelijoille ja vertailuryhmänä myös aikuisopiskelijoille. Vastanneita oli 19 nuoriso-opiskelijaa ja 11 aikuisopiskelijaa.

Tulokset analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällön analyysiä. Kysely sisälsi kymmenen kysymystä, joista seitsemän kysymystä oli avoimia sanallisen vastauksen kysymyksiä ja kolme monivalintakysymystä.

Opiskelijat mielsivät ammatillisen kasvun hyvin yksilöllisesti ja arvostivat ammatillisen kasvun tukena oppilaitoksen oppilashuoltoa ja kouluympäristön yhteisöllisyyttä. Tuloksista juuri oppilaitoksen antaman tuen tarve osoittautui odotettua suuremmaksi. Työssäoppimisjaksoille lähettäminen ja siihen käytettävä aika sekä työssäoppimisjaksoja seuraava purku ja siihen varattu aika koettiin liian vähäiseksi. Tuloksista kävi ilmi, että ennen työssäoppimiseen lähtemistä olisi ollut toivottavaa käydä enemmän läpi tilanteita, joita jaksolla on mahdollista kokea ja käsitellä ryhmän kanssa niitä pelkoja ja jännityksiä, joita jaksoon liittyy. Refleктоiva keskustelu näissä tilanteissa olisi vastausten mukaan saanut olla useammin tapahtuvaa myös työssäoppimisjaksojen jälkeen.

Asiasanat: ammatillinen kasvu, koulutus, lähihoitaja, opiskelijahuolto

ABSTRACT

Helonen Taru, Mäkelä Marjo and Rajala Tanja, Practical nurse`s professional growth during studies. 43p. 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää 2015.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to examine practical nurses' professional growth.

The profession of practical nurses is hard and demanding, work which requires knowledge, strength and social skills. The aim of this thesis was to find out how the young students experience their own professional growth and do they get enough individual support from the school? Working with people, experience is an important way to learn. Practical nurses' training program includes a lot of work places and practical training which increases the student's experience. There is also teaching according to the professional growth and various support methods provided by school.

In this thesis, the survey was implemented by using Webropol-program about the professional growth during studies and about the support the school has to offer. Young students were interviewed and also adult students as a control group. The questionnaires were answered at school and the survey was executed anonymously.

The results indicated that several students experience the professional growth differently. Furthermore, peer support and the support from the work community and the sense of communality were factors that increased the professional growth.

Keywords: professional growth, education, practical nurse, educational support

1 JOHDANTO

Nuorisotakuu ja pyrkimys vähentää nuorisotyöttömyyttä ovat vaikuttaneet siihen, millainen opintonsa aloittavien opiskelijoiden lähtötaso on. Paine ottaa yhä useammat sisälle oppilaitoksiin nuorempina heijastuu valmistuvien ammattitaitoon, ammatillisuuteen ja kykyyn sietää työelämän paineita. Lisäksi opiskelijoiden määrien lisääntyessä myös luokkakoot luonnollisesti suurenevat. Tämä asettaa huonompaan asemaan ne, joilla on mahdollisesti ongelmia oppimisessa tai muutoin tarvetta erilaisille tukitoimille opintojen sujumisen turvaamiseksi.

Ammattiliitto Super on määritellyt työelämän ammatillisen kasvun motivoijiksi esimerkiksi työn vaatimusten muutokset ja työn luonteen. Muutokseen ja työn luonteeseen lähihoitajana sopeutumisen haasteellisuudella on vaikutusta siihen, miten opiskelija tulee selviytymään vaativissakin tehtävissä työkentällä. Suhtautuminen muutokseen ja paineensietokyky ovat suuria haasteita kenelle tahansa, mutta ennen kaikkea vastavalmistuneelle, joka on ammatillisesti vielä epävarma. (Super Ry. i.a.)

Tämä herätti tutkimaan ammatillista kasvua ja oppilaitoksen tukimuotoja sen edistämiseen. Lähihoitajan työ on hyvin moninaista ja vaativaa niin psyykkisesti kuin fyysisestikin. Valmistuttuaan opiskelija on mahdollisesti vasta 19-vuotias, mutta henkisesti hänen tulee olla täysin valmis ammatilainen kohtaamaan työelämän tarpeet.

Opinnäytetyössä tutkittiin lähihoitajaopiskelijoiden ammatillista kasvua opintojen aikana. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mikä on opiskelijan oma käsitys ammatillisesta kasvustaan. Toisena tavoitteena oli selvittää, minkälaisia tukitoimia oppilashuolto tarjoaa ammatillisen kasvun tueksi.

Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi. Ihminen, joka kasvaa ammatillisesti, kasvaa myös yksilönä. Näin yhdistyvät ura ja henkinen kasvu. Muuttuvien ammattitaitovaatimusten myötä ihminen oppii uusia tietoja ja taitoja. Ammatillisessa kasvussa on lopulta kuitenkin kyse vuorovaikutuksesta yksilön ja ympäristön kesken. (Ruohotie 2003, 4-11)

Opinnäytetyö toteutettiin eräässä pääkaupunkiseudulla toimivassa ammattiopistossa ja siihen osallistui 19 nuorisoasteen opiskelijaa ja vertailuryhmänä 11 aikuisopiskelijaa. Kysely tehtiin Webropol-kyselynä ja analysointimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Kiinnostus opinnäytetyön tekemiseen tästä aiheesta heräsi opinnäytetyöntekijöiltä, joilla kaikilla on lähihoitajatausta itsellään. Valmistumiset ovat tapahtuneet eri aikoina ja eri-ikäisinä noin kymmenen vuoden sisällä, mutta ammatillisuus ja kasvu lähihoitajaksi mietityttivät aiheina kaikkia jo omien opintojen aikana. Tätä opinnäytetyötä tehdessä myös suhtautuminen omaan ammatilliseen kasvuun sosionomiopintojen aikana on saanut erilaisia sävyjä. Aikuisuus ja iän tuoma näkökulma asioihin ja omaan itseensä ovat mahdollistaneet hyvin suoran reflektoinnin oman itsensä ja ammatillisuuden välillä.

2 KASVU LÄHIHOITAJUUTEEN

2.1 Lähihoitajatutkinto

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon suorittanut lähihoitaja työskentelee ihmisten kanssa ja heitä varten. Lähihoitaja edistää asiakkaidensa terveyttä ja hyvinvointia kohtaamalla heidät elämän eri vaiheissa arvostaen ja kunnioittaen. Lähihoitajan työkenttä on suhteellisen laaja: hän voi toimia sosiaali- ja terveystieteiden hoito-, huolenpito-, kasvatust- ja kuntoutustehtävissä. Työssään lähihoitajan tulee toimia ja ohjata asiakasta voimavaroiltaan, yksilöllisesti ja tasavertaisesti. Hän myös toimii työssään kokonaisvaltaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevaisesti. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaiden ja potilaiden vakaumusta, arvoja ja kokemuksia. (Opetushallitus 2010.)

Lähihoitajakoulutusta on kehitetty koko sen 16-vuotisen historian ajan. Koulutuksen alkaessa sen kesto oli 2,5 vuotta, jonka viimeinen 6 kuukautta sisälsi opiskelijan valitseman suuntautumisvaihtoehdon opintoja. Kolmivuotiseksi koulutus muuttui vuonna 1999. Vuonna 2001 tuli käyttöön uudet opetussuunnitelmat ja näyttötutkinnon perusteet. (Sosiaali- ja terveystieteiden ammattijärjestö Tehy 2015.)

Vuonna 1993 10 aiempaa terveystieteiden- ja sosiaali-alan koulutuksen tutkintoa yhdistettiin yhdeksi sosiaali-alan perustutkinnoksi. Yhdistetyt tutkinnot olivat hammashoitajan, jalkojenhoitajan, kehitysvammaistenhoitajan, kodinhoitajan, kuntahoitajan lastenhoitajan, lääkintävahtimestari-sairaankuljettajan, mielenterveyshoitajan, perushoitajan ja päivähoitajan koulutukset. Uudistuksen tavoitteena oli kouluttaa ammattilaisia, jotka perusosaamisensa myötä toimisivat joustavasti sosiaali- ja terveystieteillä.

Lähihoitajaksi voi valmistua toisen asteen ammatillisista oppilaitoksista sekä aikuiskoulutuskeskuksista. Lähihoitajakoulutukseen kuuluu olennaisena osana työssäoppimisyksiköt, jotka osaltaan kasvattavat opiskelijaa ammattiin. Käytäntö ilman teoriaa ei tuota riittävän taitavaa osaamista monimutkaisia selviytymistaitoja edellyttävillä aloilla, kuten mm. hoitotyössä. Toisaalta teoriolla ilman käytäntöä on kuitenkin vielä huonommat onnistumisen mahdollisuudet. (Benner, Tanner & Chesla, 1999, 49.)

Suurin osa ammatillisesta asiantuntijuudesta hankitaan koulutuksen aikana ja sen kehittyminen jatkuu työssä. Asiantuntemus ja työssä oppiminen kietoutuvat toisiinsa eikä asiantuntijaksi kehittyminen ole mahdollista ilman asianmukaista oikeassa toimintaympäristössä hankittua harjaantumista ja kokemusta. Kehittyminen synnyttää asiantuntijan, joka on samanaikaisesti työn toteutumisen ammattilainen ja toisaalta suunnittelija ja kehittäjä. Asiantuntijan on ymmärrettävä ja osattava siirtää tietoa toimintaympäristöjen välillä ja ymmärtää oman toiminta-alansa laajempia kytkentöjä. (Kassara, Paloposki; Holmia, Murtonen, Lipponen, Ketola & Hietanen 2004, 22.)

Pekka Ruohotie on julkaissut ammatillisesta kasvusta useita eri artikkeleita tutkimustensa perusteella. Hänen mukaansa työskentely-ympäristö on keskeisessä roolissa osaamisen kehittämisessä ja ammatillisen kasvun tukemisessa (Ruohotie 2000, 59). Hän on myös määritellyt tekijöitä, jotka liittyvät ammatilliseen kasvuun ja tukevat sitä. Moni tekijä on suhteessa ihmissuhteisiin, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan ammatillisen kasvun kehittäminen suunnitelmallisesti ja näkyväksi tekeminen auttavat opiskelijaa kasvamaan tulevaan tai uuteen ammattiin (Ruohotie 2006, 106-120).

2.2 Aikaisemmat tutkimukset ammatillisen identiteetin kasvusta

Lähihoitajan ammatillista kasvua on tutkittu aikaisemmin muun muassa keskiasteen opiskelijoihin keskittyneessä tutkimuksessa. Tampereella ammatillisessa opettajakorkeakoulussa selvitettiin lähihoitajien ja muiden toisen asteen opiskelijoiden ammatillista kasvua. Heikki Haavisto, Jukka Kallio, Satu Laakso, Minna Mytkäniemi ja Virpi Tapanimäki toteuttivat kyselyn viidellä eri koulutuslalla opiskeleville nuorille. Tutkimuksessa käy ilmi, että edellytykset kouluaihana syntyvään ammatilliseen kasvuun ovat opiskelijoilla hyvin erilaiset. Siihen vaikuttivat opiskelijan omat valmiudet, opettaja ja koulutusalan opetussuunnitelman sisältö. Vanhempien opiskelijoiden vastaukset olivat jo hieman syvällisempiä kuin vasta aloittaneilla opiskelijoilla ja niissä oli selvästi olemassa laaja-alaisempaa ammatillista ajattelua. Jos haluaa tulla hyväksi oman ammatin osaajaksi, ammatista riippumatta, on tärkeää ymmärtää jo opintojen alkuvaiheessa, mitä ammatillinen kasvu on ja miten sitä voi kehittää. (Haavisto, Kallio, Laakso, Mytkäniemi & Tapanimäki 2013.)

Leena Mäkinen on tehnyt kehittämishankkeen opinto-ohjaajakoulutuksessa 2011-2012. Kehittämistyön aiheena hänellä oli ammattikorkeakoulun liiketalouden alan ammatillisen kasvun ohjauksen kehittäminen. Vaikka ala on toinen ja koulutus korkeampi, ammatillisen kasvun haasteet ovat samanlaiset. Mäkinen oli omassa työssään huomannut, että ammatillisen kasvun ohjaukseen ja osaamisen näkyväksi tekemiseen on tarvetta. Uuden ammatin tai työtehtävän haltuunotto vaatii työntekijältä yhä parempaa itsensä ja ammatin tuntemusta. Ammatillisen kasvun tukeminen on määritelty niin ammattiopistojen kuin ammattikorkeakoulujenkin tehtäväksi. (Ammattikorkeakoululaki 2003/351).

Sanna Kiviniemi on tehnyt Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikölle pro gradututkielman ammatillisesta kasvusta.. Tutkimuksessa tarkasteltiin Tampereen yliopiston sosiaalityön käytännön opetusjaksoa opiskelijoiden näkökulmasta. Opiskelijat olivat kokeneet käytännön opetusjakson olevan tärkeää ammatillisen kasvun kannalta. Se oli tarjonnut opiskelijoille konkreettisia kokemuksia, joiden avulla he pääsevät testaamaan ja kehittämään osaamistaan. Kun teoriaa pääsi yhdistämään käytäntöön, kokemus kasvoi ja oli helpompaa suunnata kohti uusia teoriajaksoja. Käytännön jakson ansiosta opiskelijat myös refleктоivat toimintaansa monitasoisemmin. Tutkimuksen tuloksena Kiviniemi totesi, että opiskelijat omaksuivat ammatillisen kasvun elinikäisenä oppimisprosessina.

Tampereen yliopistolle kasvatustieteiden yksikölle tehty pro gradu tutkielma Lasten ja nuorten koulutusohjelmassa opiskelevien lähihoitajaopiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin käsittelee myös ammatillista kasvua. Lähihoitajaopiskelijoiden kiinnittyminen opintoihinsa ja ammatillisuuden kehittäminen tapahtuu erilaisin keinoin yksilöllisesti ja monipuolisesti. Hietalan (2014) tutkimuksessa kävi ilmi, että kiinnittymistapoja oli lähes vastaava määrä kuin tutkimuksessa olleita opiskelijoitakin. Mielenkiinto alaa kohtaa, koulutuksessa saatava tuki ja palaute harjoitteluista saadut kokemukset ja etenemistahti vaikuttivat opintoihin kiinnittymiseen.

2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko opiskelijan oma kokemus ammatillisesta kasvustaan samassa linjassa oppilaitoksen tarjoaman tuen ja opetuksen kanssa. Onko

ammattillisessa kasvussa ja sen eroissa henkilöiden välillä kysymys iästä, täysin opiskelijan henkilökohtaisesta kasvusta ja kehityksestä vai jostain, mihin oppilaitos voi vaikuttaa tarjoamallaan sisällöllä tai tukitoimilla. Opinnäytetyön tavoitteena on myös selvittää se, miten opiskelija kokee ammatillisen kasvun opintojen aikana ja miten koulu tukee opiskelijan ammatillista kasvua opintojen aikana.

Kysely teetettiin 3. vuosikurssin opiskelijoille, joilla on jo perusopinnot suoritettu, joten he pystyvät reflektoimaan jo hieman laajemmin omaa ammatillista kasvuaan koulutusohjelmiin siirtyessään ja oman syventävän tutkinnonosan löydettyään. Vertailuryhmänä käytettiin aikuisten ryhmää, joka on aloittanut oman opiskelunsa jo selkeästi aikuisiällä, joko kokopäiväisenä tai monimuoto-opiskeluna tai iltaryhmässä. Tällä pyrittiin saamaan realistinen kuvan ihmisen omasta kasvusta suhteessa ammatilliseen kasvuun ja sen tuomiin haasteisiin.

Omat paineensa opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun tulevat suoraan työelämänedustajilta. Lähihoitajan työ on raskasta niin henkisesti kuin fyysisestikin ja valmistuneen odotetaan olevan valmis ammattilainen heti valmistumispäivän jälkeen. Todellisuudessa osa on kuitenkin iältään ja omalta henkiseltä kasvultaan vielä hyvinkin kesken ja tämä saattaa aiheuttaa omat haasteensa myös työssä.

3 ELINIKÄINEN OPPIMINEN

3.1 Elinikäinen oppiminen käsitteenä

Elinikäinen oppiminen tarkoittaa sitä, että ihminen oppii koko elämänsä ajan. Tähän prosessiin kuuluu kaikki elämän kuluessa tapahtuva toiminta, jonka tarkoituksena on vahvistaa taitoja liittyen henkilökohtaiseen elämään, kansalaisuuteen, sosiaalisuuteen ja työhön. Nykyään ihmisen elämässä ei ole selkeää uraa lapsuudesta ansiotyöhön ja vanhuuteen, vaan on oltava jatkuvasti valmis opiskelemaan, vaihtamaan ammattia, sopeutumaan uusiin vaatimuksiin niin työelämässä yksityiselämässäkin. (Paju 2007, 129.)

Perinteisesti elinikäisen oppimisen käsite on lupaus sekä mahdollisuudesta, että oikeudesta oppimiseen varhaislapsuudesta aina vanhuuteen asti. Se on myös lupaus mahdollisuudesta säädellä oppimisensa kohteita, sen intensiteettiä ja järjestelmällisyyttä erilaisissa oppimisen konteksteissa, oman elämäntilanteensa mukaan. (Ojala 2010, 78.)

3.2 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi, joka kestää läpi yksilön koko elämän. Ammatillisen kasvun avulla yksilö voi hankkia tietoja, taitoja ja kykyjä vastaamaan jatkuvasti muuttuviin ja lisääntyviin ammattitaitovaatimuksiin. (Ruohotie 2006). Ammatillinen kasvu on siis tiedollista, taidollista ja varsinkin persoonallista kehittymistä kohti oman alan asiantuntijuutta. Uran jatkuessa pidempään voidaan puhua ammatti-identiteetistä, joka muovautuu ammatillisen kasvun kautta. (Eteläpelto ja Vähäsantanen, 2006). Opiskelijalla yhdistyy ammatillinen kasvu uraan ja henkiseen kasvuun, kasvaessaan ammatillisesti opiskelija kasvaa myös ihmisenä. Ammatillisessa kasvussa on kysymys aina yksilön ja hänen toimintaympäristönsä välisestä vuorovaikutuksesta. (Ruohotie 2003 4-11.)

Ammatillista kasvua voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta, joista yhtenä keskeisimpänä voidaan pitää osaamisen vaiheittaista syventymistä. Ammatillisen kasvun päätavoite on yksilön kehittyminen yhä paremmaksi ja monipuolisemmaksi osaajaksi juuri hänen

omalla alallaan. Ammatillisen kasvun tukemisessa ja osaamisen kehittämisessä voidaan nähdä työskentely-ympäristöllä olevan merkityksellinen rooli. Ammatillista kasvua tukevia tekijöitä voidaan määritellä eri näkökulmista. Näistä tekijöistä tärkeimmiksi näyttää muodostuvan ihmissuhteisiin, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyvät tekijät. (Ruohotie 2000, 59).

Nuorilla opiskelijoilla elämänkokemusta ja työelämän kokemusta on kertynyt vasta vähän ja tällöin vertaisryhmän merkitys korostuu ammatillisen kasvun tukijana. Yhteistyö muiden opiskelijoiden kanssa vaikuttaa myös yksilötasolla opiskelijan ammatilliseen kasvuun. Opiskelijat hyötyvät toistensa ammatillisesta kasvusta keskustelun ja kokemusten jakamisen kautta, kunhan reflektointi tapahtuu luottamuksellisessa ja turvallisessa ympäristössä. (Isokorpi, Kokko ja Hämäläinen 2009, 78).

Ammatti-identiteetillä tarkoitetaan erilaisia ominaisuuksia ja piirteitä, jotka kuvaavat työntekijän samaistumista omaan ammattiinsa. Rätty (1982, 46) kuvailee hyvän ammatti-identiteetin muodostumisen mahdollisuutta siten että työntekijä tunnistaa tietonsa, taitonsa ja arvonsa ammattinsa suhteen. Työntekijä pitää itseään ammattilaisena. Täytyy olla myös tahtoa, mielenkiintoa sekä kykyä suoriutua ammatillisista tehtävistään hyvin. Ammatti-identiteetin muodostuminen vie aikaa ja on vaativa prosessi.

Ammatillinen kasvu muodostuu useasta eri tekijästä. Ammatillisen kasvun peruskäsitteenä on oppimisen prosessi, jossa yksilön käyttäytyminen kokemuksen tuloksena muuttuu osaamiseksi. Osaaminen kehittyy asiantuntijuudeksi; kyvyksi tunnistaa ongelmia ja ratkaista niitä. Asiantuntijuuden kautta syntyy työntekijälle ammatti-identiteetti, mikä taas vahvistuu elinikäisen oppimisen kautta.

Ammatillisen kasvun myönteiselle kehitymiselle on tärkeää, että henkilö tunnistaa ja tiedostaa oman osaamisensa, itsetuntonsa ja minäkuvansa. Hänen tulee myös arvostaa itseään. Ongelman ratkaisussa ja ristiriitojen käsittelyssä itsensä tunteminen ja hyvä itsetunto auttavat. Kun tuntee itsensä, oppii tuntemaan myös toisia ja on helpompaa lähteä kehittämään omaa ammatillista kasvuaan.

Nuorena opiskeleva on eri asemassa aikuisopiskelijoihin verrattuna uuden tiedon sulauttamisessa jo omaksuttuihin tietoihin. Kokemus tuo uusia mahdollisuuksia oppia erilaisia asioita vanhan tiedon ja erilaisten oppimistekniikoiden avulla. Jokaisella opiskelijalla on

erilaiset edellytykset ottaa vastaan haasteita ja selviytyä elämän mukanaan tuomista paineista, jotka luonnollisesti vaihtelevat elämäntilanteen mukaan. Tätä velvollisuuksien ja voimavarojen välistä suhdetta voidaan kutsua pelivaraksi. Velvollisuudet kumpuavat joko itsestä tai yhteiskunnan asettamista vaatimuksista ja voimavarat ovat yksilön hallinnassa olevia resursseja jotka ovat käytössä velvollisuuksia täytettäessä (Ruohotie 2000, 130).

Myös oppimisstrategioilla, niiden tunnistamisella ja käytön oppimisella on merkitystä. Näitä erilaisia strategioita voidaan jakaa kolmeen osaan. Uuden oppiaineen omaksumisessa ja tiedon muodostuksessa auttavat kognitiivisen oppimisen strategiat. Metakognitiiviset strategiat auttavat opiskelijaa kognitiivisten prosessien muokkaamisessa, säätelmissä ja suunnittelemisessa. Käytävissä olevien resurssien ja voimavarojen käyttöä auttaa kontrolloimaan resurssien käyttöstrategiat. Näihin resursseihin voidaan lukea mm. aika, ulkopuolinen apu ja oppimateriaalit (Ruohotie 2002, 42). Nämä strategiat kehittyvät yksilöllisesti ja jokainen käyttää niitä eri vaiheissa eri tavalla. Strategiat kehittyvät juuri iän ja kokemusten myötä kuten muutkin ihmiset ominaisuudet, joita oppimisessa tarvitaan. Nuoren opiskelijan omat oppimistaidot kehittyvät myös elämäkokemuksen ja opiskelun myötä, näin ollen aikuisopiskelijoilla voidaan ajatella tähän teoriaan peilaten olevan joiltakin osin vahvemmat oppimistaidot.

Tekijöitä, jotka vaikuttavat oman osaamisen muodostumiseen, ovat muun muassa koulu, työkokemus, kielitaito ja harrastukset. Myös erilaiset luottamustoimet ja järjestötoiminta, sekä työ- tai opiskelukokemukset ulkomailla vaikuttavat osaamisen muodostumiseen. (Opetussuunnitelma 2014, 5.)

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ammatillisessa perustutkinnossa ovat muun muassa oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus sekä toimintakyky ja aloitekyky. (Opetussuunnitelma 2014, 5-6.) Tiedot ja taidot kehittyvät teorian, käytännön ja kokemusten kautta ammatillisessa prosessissa. Kyky havainnoida, ymmärtää ja toimia aiempaa paremmin ja nopeammin erilaisissa tilanteissa ilmentää kehitystä. Tämän prosessin tavoitteena on opiskelijan kehittyminen hallitsemaan paremmin omaa toimintaansa ja oppimistaan, niin tietoisesti kuin tavoitteellisestikin. (Opetussuunnitelma 2014, 5.)

Ammatillisen kasvun tavoite on aina parantaa ja edistää yksilön osaamista ja suoritusta. Ammatilliseen kasvuun kuuluu uuden tiedon hankkiminen, taitojen ja tekniikoiden kehittäminen ja henkilökohtaisen arvostuksen kehittäminen ja lisääminen ulkopuolisten peilien kautta. Myös yksilön usko ja luottamus ammatillisen kasvun hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta, saavutettavista palkkioista ja uskomukset kehittämistoiminnan tehokkuudesta vaikuttavat siihen, miten halukkaasti kehittämishankkeisiin osallistutaan. (Hilden, 2002, 33.)

Oman osaamisen tunnistamiseen kuuluu tietoisuus omista kognitiivisista toiminnoista, ajattelusta, oppimisesta ja tietämisestä. Se on tietoa omista kyvyistä, taidoista ja siitä, mitä puutteita omassa osaamisessa on. Se on myös tietoa ja kokemusta tehtävien vaikeudesta. Oman osaamisen tunnustamiseen kuuluu myös tietoa oppimisesta, ongelmanratkaisusta ja toiminnan säätelystä sekä niihin liittyvistä strategioista. Tietoa tekniikoista, jotka auttavat hallitsemaan erilaisia tehtäviä. Osa osaamisen tunnustamista on puuttuvien tietojen kompensoiminen ja realististen tavoitteiden asettaminen. Myös jatkuva tarkkailu ja arviointi kuuluvat oman osaamisen tunnistamiseen. (Hakala, Tahvanainen, Ikonen & Siro 2012.)

3.3 Kasvu nuoruudessa

Nuoruus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen joita ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Nuoruusikä käsitteenä sisältää siirtymisen lapsuudesta aikuisuuteen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166.) Päämääränä tässä kehitysvaiheessa on itse hankittu autonomia (Aalberg & Siimes 2007, 67). Tämän siirtymävaiheen aikana nuori irrottautuu vanhemmistaan ja heidän arvoistaan. Alkukantaisissa kulttuureissa nuoruutta ikävaiheena ei tunnisteta, koska aikuisuuteen liitytään siirtymäriittien avulla. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009 72.) Nuoruuden aikana lapsuuden kokemukset jäsentyvät uudella tavalla, jolloin nuoruus tuo myös uusia haasteita, jotka on itse ratkaistava. (Aalberg 2006, 28.)

Nuoruusiän neurologiset ja fyysiset muutokset saavat aikaan sen, että nuori alkaa hahmottaa maailmaa kokonaisvaltaisemmin. Motivoituneisuus ja kiinnostuksen kohteet ovat tiiviisti yhteydessä nuoren tunteisiin. Nuoruudessa itseilmaisuus saattaa olla rajua ja ristiriitaista, taustalla on usein epävarmuus, pelot ja haaveet. Kaikkien asioiden kriittinen tarkastelu ja opitun kyseenalaistaminen kuuluvat tähän kehitysvaiheeseen. Näin nuori rakentaa omaa ajattelumaailmaa ja ongelmanratkaisukykyä. Vähitellen nuori kykenee abstraktiin ajatteluun, päätelmiin ja oppii rakentamaan teorioita niiden pohjalta. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 168 - 170.)

Lapsuuden aikana kehittynyt minäkuva joutuu nuoruudessa koetukselle, kun nuori etsii omaa paikkaansa ja tarkoitustaan maailmassa. Nuoren harjoittelemat uudet roolit liittyvät identiteettiin, joka on oman yksilöllisyyden löytymistä. Myös kulttuuri ja ympäristö muokkaavat tavoitteita, joita nuori itselleen kehittyessään asettaa. Tällöin nuori tarvitsee läheisiltään ja koko ympäristöltään tukea persoonallisuutensa muokkaamisessa. Positiivinen palaute ympäristöltä vahvistaa nuoren kehittyvää minäkuva ja nuori saa vahvistusta itseluottamukseensa. Nuori voi kokea riittämättömyden tunteita saadessaan liikaa negatiivista palautetta tai jos kehityshaasteet ovat liian vaativia. Kehitykselliset haasteet ja tavoitteet voivat olla myös liian vaatimattomia, josta seuraa turhautuneisuutta ja merkityksettömyyttä. Tällöin ympäristön olisi tarjottava kannustusta ja uusia haasteita nuorelle. (Aaltonen ym. 2003, 74, 78, 82 - 84.)

Nuoruutta on kuvattu persoonallisuuden rakentumisen toiseksi vaiheeksi tai yksilöitymisen toiseksi vaiheeksi. Nuoruus onkin mahdollisuuksien aikaa ja nuoruudessa tapahtumat muuttavat yksilön persoonallisuutta ratkaisevasti. Tässä kehitysvaiheessa lapsuudenajan häiriöitä on mahdollista korjata jos ne voidaan kohdata kehittyneemmällä tavalla. (Aalberg & Siimes 2007, 67.)

3.4 Koulutuksen rakenne ja tutkinnon sisällön tavoitteet

Ammattiopistossa, jossa kysely teetettiin, opetus tapahtuu lähi-, monimuoto- ja verkko-opetuksena. Pääsääntöisesti opetus on lähiopetusta. Opinnot sisältävät myös itsenäistä opiskelua ja työssä oppimista. Opinnot kestävät kolme vuotta ja sisältävät kasvuntukemisen-, hoidon- ja huolenpidon-, sekä kuntoutuksen tukemisen kokonaisuudet. Lisäksi opiskelija valitsee itselleen koulutusohjelma vaihtoehtoista yhden, joka kestää yhden vuoden kokonaisuudessaan. Ammattiopistosta sosiaali- ja terveysalan toimipisteestä valmistuu lähihoitajia, jotka ovat valinneet koulutusohjelmakseen sairaanhoidon ja huolenpidon, lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen, mielenterveys- ja päihdetyön, vammaistyön tai vanhustyön. Mikäli opiskelija haluaa suuntautua ensihoitoon tai hammashoitajaksi, on hänen hakeuduttava toiseen oppilaitokseen viimeiseksi vuodeksi. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

Tärkein tavoite on ammattialan perustietojen ja taitojen saavuttaminen sekä jatko-opintokelpoisuus ja niiden avulla työllistyminen. Tavoitteena on opiskelijan kehityksen tukeminen kohti tasapainoista aikuista ja ammattilaista. Tavoitteena on myös tukea opiskelijan elinikäisen oppimisen ja persoonallisuuden kehittymistä. . (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

3.5 Ammatillisen koulutuksen säädökset

Opetussuunnitelman yhteinen osa perustuu ammatillista koulutusta ja aikuiskoulutusta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin. Säädösten mukaan koulutuksen järjestäjä hyväksyy koulutusta varten opetussuunnitelman, jonka tulee perustua Opetushallituksen päättämien ammatillisten perustutkintojen ja näyttötutkintojen perusteisiin (L 630/1998, 13§).

Lähihoitajuutta ja osin koulutusta säätelee laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994). Se antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle Valviralle oikeuden myöntää terveydenhuollon ammattihenkilölle ammatinharjoittamiseen liittyviä oikeuksia, kuten esimerkiksi oikeuden toimia laillistettuna terveydenhuollon ammatti-

henkilönä, oikeuden käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä tai antaa rajoitetun luvan harjoittaa lääkärin ammattia. Laillistettuja ammattinimikkeitä ja nimikesuojattuja ammattinimikkeitä on yhteensä 30 kappaletta. (Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto i.a.)

Laillistettuja ammatteja saa lain mukaan harjoittaa vain ao. laillistettu ammattihenkilö. Nimikesuojattujen ammattihenkilöiden ammateissa voivat kuitenkin toimia muutkin henkilöt, joilla on hoitamaansa tehtävään riittävä koulutus, ammattitaito ja kokemus. He eivät saa kuitenkaan käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä. (Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994).) Nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeitä ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen mukaan mm. jalkaterapeutti, koulutettu hieroja, kiropraktikko, naprapaatti, osteopaatti, lähihoitaja, psykoterapeutti, sairaalafyysikko ja sairaalakemisti.

Vuonna 2008 voimaan tulleella asetusmuutoksella poistettiin asetuksesta siihen aiemmin sisältyneitä nimikkeitä, koska Suomessa koulutuksia ei enää järjestetä. Näiden nimikkeiden mukaisen nimikesuojauksen saaneet katsotaan kuitenkin edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja asetuksen tarkoittamiksi terveydenhuollon ammattihenkilöiksi ja heillä on oikeus käyttää ammattinimikettään.

Valvira merkitsee terveydenhuollon ammattihenkilöistä ylläpidettävään rekisteriin ammattinimikettä käyttämään oikeutetun ammattihenkilön. Täydennyskoulutus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on lakisääteistä. Vastuu täydennyskoulutuksen rahoittamisesta ja mahdollistamisesta on pääosin työnantajalla. Täydennyskoulutukseen ovat oikeutettuja kaikki ko. tehtävissä toimivat. Kunnilla on lakisääteinen velvoite järjestää täydennyskoulutusta sosiaalihuollon henkilöstölle (710/1982). Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut kunnille suositukset täydennyskoulutuksen järjestämisen tueksi (STM:n julkaisu 2006:6). Terveydenhuollon ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään kansanterveystieteissa (1972/66), erikoissairaanhoidossa (1062/1989), työterveystieteissa (1383/2001), laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) sekä STM:n asetuksessa (1194/2003). Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lisäksi suositukset täydennyskoulutuksen (STM:n oppaita 2004:3) toteuttamiseksi.

Työsopimuslain (55/2001) 3 pykälän mukaan työsopimus voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti ja se on voimassa toistaiseksi, jollei sitä ole perustellusta syystä tehty määräaikaiseksi. Työsopimuslaki koskettaa opiskelijaa siinä tilanteessa, kun hän tekee työssäoppimisjaksonsa palkallisessa työsuhteessa. Työnantajan aloitteesta ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta samoin kuin ilman perusteltua syytä tehtyjä toisiaan seuraavia määräaikaisia työsopimuksia on pidettävä toistaiseksi voimassa olevina.

SORA-lainsäädännön (38/011/2011, 23.12.2011) perusteella opiskelijavalinnoissa ja terveydentilavaatimuksissa on opetushallituksen määräyksen mukaan noudatettava tutkintokohtaisia esteettömyys- ja terveydentilavaatimuksia. 1.1.2012 alkavissa humanistisen ja kasvatusalan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan näyttötutkinnoissa ja niihin valmistavissa koulutuksissa tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelijaksi ei voida ottaa henkilöä, joka ei ole toimintakyvyltään tai terveydentilaltaan kykenevä opintoihin silloin, kun niihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia.

SORA-säädöksiä koskevat keskeiset tutkintojen perusteisiin sisältyvät asiat ovat seuraavat: tiedotus, terveydentila- ja toimintakykyvaatimukset, opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän on siis annettava sekä opiskelijoiksi hakijoille että opiskelijoille tietoa opintoihin liittyvistä vaatimuksista, jotka liittyvät terveydentilaan ja toimintakykyyn. Myös opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon tuuki- ja ohjausjärjestelmistä on annettava riittävästi tietoa.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opinto-ohjauksen tavoite on poistaa opiskelun esteitä ja tarjota vaihtoehtoja, joilla tutkinnon voi suorittaa. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa otetaan huomioon terveydentilan ja toimintakyvyn lisäksi opiskelijan voimavarat ja erityisen tuen tai apuvälineiden tarve. SORA-lain puitteissa on myös mahdollista velvoittaa huumetestiin epäilyksen herätessä. Positiivinen tulos tai kieltäytyminen testistä mahdollistaa koulun jatkotoimenpiteisiin ryhtymisen.

4 OPPILAITOKSEN JÄRJESTÄMÄ TUKE

4.1 Ohjaustoiminta

Oppilaitoksen ohjaustoiminnalla pyritään tukemaan opiskelijaa kokonaisvaltaisesti koko opintojen ajan ja juuri siinä vaiheessa, missä opiskelija opinnoissaan on. Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista tai muuta opintoihin liittyvää ohjausta perustuen opiskelijan tarpeisiin. Malli, jota ohjauksessa noudatetaan, on henkilökohtainen toimintamalli. Tämän mallin mukaan jokaisella opiskelijalla on oikeus henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan. Opiskelijalla on tukenaan koko opintojen ajan oma ryhmänohjaaja, joka tukee ja ohjaa opintojen kulkua. Alkuvaiheen ohjaus perustuu tukeen koskien lähinnä ohjausta opintoihin ja tulevaan ammattialaan. Opintojen edetessä painotus siirtyy ammatillisen kasvun ja vastuullisuuden ohjaamiseen. Opiskelijan ohjaustyöhön osallistuu koko henkilökunta. Yhteistyötahoina ohjauksessa toimivat opiskelijan huoltajat ja ulkopuolisena apuna sosiaali- ja terveystoimi, nuorisotoimi, työvoimahallinto ja Kela. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.) Ohjauksen periaate on, että mitä haastavampi tuen tarve, sitä pidemmälle erikoistunutta ohjaushenkilöstöä siihen käytetään. Opinto-ohjaajat koordinoivat oppilaitoksen ohjaustoimintaa. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

4.2 Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollon tavoite on mahdollistaa opiskelijalle oppimisympäristö ja edellytykset, joissa opiskelu on mahdollinen. Opiskeluhoolto edistää opiskelijan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita, oppimista sekä huolehtii oppilaitoksen sisäisistä asioista kuten opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

Opiskeluhoolto on osittain yhteisöllistä ja yksilökohtaista. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria, jolla pyritään edistämään niin opiskelijan osalli-

suutta, oppimista kuin hyvinvointia ja terveyttäkin. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa antavat oppilaitoksessa opiskeluterveydenhuolto, kuraattori ja psykologi. Lisäksi on yhtä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoito. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

Opiskeluhoollolla on oma ohjausryhmä, joka vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisesta suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Tämä ohjausryhmä on monialainen. Ryhmää johtaa nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

Ammattiopiston monialainen opiskeluryhmä kokoontuu säännöllisesti, ryhmän asettaja on nuoriso- ja aikuiskoulutuksen rehtori. Ryhmän tehtävä on vastata yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioimisesta. Ryhmää vetää koulun rehtori. Kun yhden opiskelijan tuen tarvetta ja palveluiden järjestämistä ruvetaan arvioimaan, kootaan asiantuntijaryhmä. Ryhmän kokooa se, jolle se työtehtävien perusteella kuuluu. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

Opiskeluhoollolla on oma suunnitelmansa, jossa arvioidaan opiskeluhoollon toteuttamista ja kehittämistä. Tämä suunnitelma on laadittu vuonna 2014 vastaamaan uutta oppilas- ja opiskelijahuoltolakia. Suunnitelma on sama kaikissa ammattiopiston toimipisteissä. Suunnitelmassa on kuvattu opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat palvelut. Lisäksi suunnitelmasta käy ilmi periaatteet ja toimintatavat, jotka koskevat yhteisöllistä yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Suunnitelmaan on kirjattu yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Lisäksi suunnitelmaan on määritelty toimenpiteet häirinnän, väkivallan ja kiusaamisen estämiseksi ja siihen puuttumiseksi. Suunnitelmassa on myös määriteltynä menettelytavat, joilla kyseisen suunnitelman toteutumisesta seurataan. (Opetussuunnitelma, yhteinen osa 2014.)

5 AINEISTON KERUU, AINEISTO JA ANALYSOINTIMENETELMÄT

Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Tähän tutkimusotteeseen päädyttiin, koska tutkimuksessa käsitellään kokemuksia ja ilmiöitä. Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen eroja on määritelty niin, että kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistettävyyteen, kausaaliselityksiin ja ennustettavuuteen ja kvalitatiivinen taas tulkintaan, kontekstuaalisuuteen ja ymmärrykseen toimijoiden näkökulmista. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 22.)

Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä, jossa pyydettiin omin sanoin kuvailemaan, miten lähihoitajaopiskelijat ymmärsivät ammatillisen kasvun. Tutkimustulokset analysoitiin sekä Webropol-ohjelman oman analyysin avulla että sanallisten vastausten osalta luokittelemalla vastaukset omiin ryhmiinsä ja jakamalla pääluokat alaluokkiin, joista koottiin vastaukset kohtaan tutkimustulokset tässä opinnäytetyössä.

Aineisto koostui kymmenestä kysymyksestä, joihin vastasi kolmekymmentä opiskelijaa. Kysymyksistä seitsemän oli avoimia sanallisen vastauksen kysymyksiä ja kolme asteikoilla tai oikean vaihtoehdon ruksaamalla täytettäviä. Sanallisia vastauksia oli yhteensä 210 kappaletta ja asteikoilla tai oikean vaihtoehdon ruksaamalla täytettäviä 90 kappaletta.

Aineistoa analysoitiin soveltaen sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi käsittää aineiston tarkastelua eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tuloksia tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Aineisto voi koostua kirjoista, päiväkirjoista, haastatteluista, puheista tai keskusteluista. Tämän menetelmän avulla pyritään tiivistettyyn kuvaukseen, jossa ilmiö kytkeytyy laajempaan kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Sisällönanalyysi voidaan tehdä kahdella eri tavalla. Voidaan käyttää sekä laadullista sisällönanalyysia että sisällön määrällistä erittelyä. Kumpaakin voidaan käyttää samaa aineistoa analysoidessa. Tuottamalla määrällisiä tuloksia sanallisesti kuvatusta aineistosta voidaan jatkaa sisällönanalyysia. Tutkimusaineiston laadullisessa sisällönanalyysissa aineisto järjestetään uudeksi kokonaisuudeksi pilkkomisen ja käsitteellistämisen jälkeen. Sisällönanalyysi voidaan tehdä kolmella eri tavalla. Näitä tapoja ovat aineistolähtöisyys, teoriaohjaavuus ja teorialähtöisyys. Nämä kolme eroavat toisistaan sen mukaan perustuuko analyysi ja luokittelu valmiiseen teoreettiseen

viitekehukseen vai aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109-116.) Opinnäytetyössä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisyys oli harkittu päätös, jotta tulokset olisivat selkeästi opiskelijoiden kokemuksiin pohjautuvia, ei opinnäytetyön tekijöiden omia ennakoasenteita tai oletuksia. Teoreettisen viitekehysten rooli itse tutkimustuloksia analysoidessa oli olla vain viitekehysenä, jolla saatiin opiskelijoiden omat kokemukset jäsentymään suhteessa ikään, ammattivaatimukseen ja opiskelijoiden kasvuun ja kehitykseen kohti ammatillista kasvua.

Vastaukset avattiin Webropol-ohjelmassa ja koottiin kysymyksittäin ryhmiin, tämän jälkeen vastaukset luettiin, jaettiin teemoittain ja jäsennettiin ryhmiksi vastauksen sisällön mukaan. Tämän jälkeen vastaukset kirjattiin opinnäytetyöhön omien otsikoiden alle.

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Kysely teetettiin luottamuksellisesti ja anonyymisti vapaaehtoisilla opiskelijoilla, jotka ymmärsivät tutkimuksen tarkoituksen. Osallistuvat henkilöt olivat jo 18 vuotta täyttäneitä ja näin ollen vanhempien suostumusta ei tarvittu. Kohdehenkilöihin suhtauduttiin avoimesti ja tuotettu aineisto on saatu aikaan heidän suostumuksellaan. Objekttiivisen tutkimustuloksen saamiseksi on huomioitava myös tutkijoiden puolueettomuus ja luotettavuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija luopuu omista oletuksistaan ja ennakkokäsityksistään tutkittavaa aihetta ja tutkittavia henkilöitä kohtaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Tästä syystä valittiin Webropol-kysely. Toisena syynä kyselymuotoon oli se, että yksi opinnäytetyöntekijöistä työskentelee opiskelijoiden parissa nuorisohjaajana. Näin henkilökohtaiseen tuntemiseen liittyvien asioiden vaikutus vastaamiseen on pyritty minimoimaan haastattelun tuloksissa.

Tutkimuslupa anottiin pääkaupunkiseudun kunnan sivistysvirastolta. Opinnäytetyön aihe on eettisesti perusteltu, koska lähihoitaja toimii eettisesti herkässä ammatissa lähellä ihmistä ja työ vaatii herkkyyttä ja osaamista. Lähihoitaja kohtaa päivittäin työssään haavoittuvaisia ihmisiä (vanhukset, vammaiset ja lapset) ja hänen tulee olla herkkä aistimaan asiakkaidensa sekä psyykkistä että fyysistä hyvinvointia.

Lähteiden luotettavuus ja ajanmukaisuus on varmistettu. Lisäksi luotettavuutta lisäsi se, että tekijöitä oli kolme, jotka yhdessä sekä kokosivat että analysoivat tutkimustulokset. Tutkimukseen osallistujat saivat kaiken tiedon, jonka he tarvitsivat, esimerkiksi tutkimuksen tavoitteen, luottamuksellisuuden periaatteet ja opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot. Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, joten osallistuneita ei ole voinut identifioida.

Kun tekijöillä on lähihoitajakoulutus taustalla ja siten omakohtaista kokemusta kasvusta lähihoitajuuteen ja ammatillisuuteen, oli tiedostettava omat ennakko-oletukset ja muis-tettava siirtää ne syrjään tutkimuksen ajaksi, jotta tutkimus olisi mahdollisimman objektiivinen. (Kylmä & Juvakka 2012, 128-129.)

On kuitenkin muistettava, että kvalitatiivinen tutkimus ei koskaan ole täysin objektiivinen; tutkijat tekevät lopulta havaintonsa ja tulkintansa omista lähtökohdistaan. Tästä syystä toimintaa refleктоitiin koko tutkimuksen ajan ja tutkimuksesta keskusteltiin koko sen keston ajan, jopa useita kertoja päivässä. Keskustelut koskivat muun muassa sitä, miten oma henkilökohtainen kokemus voisi helposti vaikuttaa tuloksiin. Tuloksia analysoidessa pidettiin mielessä, että omat mielipiteet eivät voi vaikuttaa tuloksiin, mutta niitä voi peilata lopuksi saatuihin tutkimustuloksiin.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruutapa sopivat täysin siihen, millaisia kuvauksia haluttiin lähihoitajan ammatillisesta kasvusta opintojen aikana. Epäonnistumisen riskit olivat pienet. Suurin mahdollinen riski oli aiheen kiinnostavuuden vuoksi mahdollisesti liian laaja näkökulma ja aineisto, joten aihetta jouduttiin rajaamaan. Aineiston teemoista etsittiin sekä toistuvia että toisistaan poikkeavia asioita. Yksittäisistä vastauksista ja tiedoista edettiin luomaan kokonaisuuksia ja ne pelkistettiin loogisesti niin, että löydettäisiin mahdollisimman selkeät vastaukset tutkimuskysymyksiin.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kysely tehtiin 30 lähihoitajaopiskelijalle. Määrällisesti otanta on varsin pieni, mutta kyselyn ja sen vastausten analysoinnin tarkoitus on antaa suuntaa koulun tuen järjestämiseen ja sen riittävyyteen. Tuloksia analysoitiin kysymys kerrallaan avainsanojen kautta, jolloin ylä- ja alakategorioiden jäsentäminen oli selkeämpää ja sisällönanalyysi menetelmänä toteutui hallitummin. Esiin nostettiin lainauksia ja niistä tehtiin johtopäätöksiä. Nuoriso- ja aikuisopiskelijoiden vastauksia vertailtiin toisiinsa erottamatta niitä erikseen omiin vastauskategorioihinsa. Kyselyyn vastanneista 19 oli nuorisoasteen opiskelijaa ja 11 aikuisopiskelijaa.

7.1 Ammatillinen kasvu

Ensimmäisenä opiskelijoilta kysyttiin, mitä ammatillinen kasvu tarkoittaa. Avainsanoina kysymyksen avaamisessa käytettiin sanoja prosessi ja kasvu. Prosessi eli tapahtumasarja tai kehityskulku (Leino 1989, 369.) toistui vastauksissa viidessä yhdeksästätoista. Opiskelijat kuvasivat prosessia kuuluvaksi niin ammattiin kasvamisen yhteydessä, kuin omassa henkilökohtaisessa kasvussaan. Prosessin kuvaukset olivat suurimmaksi osaksi kuvauksia kehityksestä mitä itsessä on tapahtunut tai odottaa tapahtuvaksi itsessään.

Se on jatkuva prosessi: No että opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja siihen liittyvät erilaiset rajat. Opiskelija hakee tietoa ja hallitsee työn/opintojen teoreettiset perusteet. Opiskelija ratkaisee työssä/opinnoissa liittyviä ongelmia ja tekee erilaisia päätöksiä sekä on aloitteellinen itsensä ja työnsä/opintojen kehittämisessä. (Nuoriso-opiskelija)

Omaa henkilökohtaista kehittymistä. Elämän kestävä prosessi. Koko ajan tulee uutta tietoa. Lähihoitajan tulee olla niin sanotusti ajan hermoilla. (Nuoriso-opiskelija)

Ammatillinen kasvu on jatkuva elinikäinen oppimisen prosessi. (Aikuisopiskelija)

Se on kasvamista oman opiskelemansa ammatin ammattilaiseksi. (Nuoriso-opiskelija)

Ammatillinen kasvu tarkoittaa itselleni ammattiin kasvamista. Vaikka koulut olisivat jo suoritettu, niin silti tämä kasvu jatkuu läpi koko työikänsä. (Nuoriso-opiskelija)

Ammatillinen kasvu on mielestäni koko työelämän kestävää kasvua/ kehitystä (Aikuisopiskelija)

Elinikäistä oppimista ammatissa (Aikuisopiskelija)

Aikuisopiskelijoista prosessi sanaa kuvauksissaan käytti ainoastaan yksi. Aikuisten ammattikielen kehittyminen ja oman itsensä reflektointi suhteessa omaan ammatilliseen kasvuun tulee näkyväksi toisaalta muulla tavoin ilmaistuna ja jäseneltynä. Kasvu avainsanana kuvaa opiskelijoiden ajatusta siitä, että ammatillinen kasvu on jotain, mikä tapahtuu niin tietojen karttuessa kuin omassa henkilökohtaisessa kasvussakin. Tällaisella sanalla omaa ajatusta ammatillisesta kasvusta kuvasi kymmenen vastaajaa. Aikuisopiskelijoista kasvun erilaista kuvaamista vastauksissaan toi esiin puolet. Toisaalta aikuisopiskelijat avasivat vastauksissaan käsitettä elinikäinen oppiminen ja se itsessään on jo prosessi ja kasvun sana.

Vastauksista kävi hyvin ilmi opiskelijoiden tasot suhteessa käsitteeseen ammatillinen kasvu. Osalle se oli selvästi opittuun tietoon pohjautuvaa pohdintaa, kun taas osalle se pysyi tietyllä tapaa vain käsitteenä jollekin, jota opitaan opintojen aikana, mutta ettei sitä ollut ajateltu mitenkään tärkeänä tai merkittävänä asiana.

Toisena kysymyksenä kysyttiin, mitä opiskelijoiden mielestä kuuluu ammatilliseen kasvuun. Avainsanoina käytettiin sanoja oppiminen ja kehittyminen.

Oman kehittymisen huomaaminen, ja pohtiminen mitä on oppinut ja tekee nyt toisin kuten esimerkiksi opintojen alkupuolella. Ajatusmaailman muuttuminen. (Nuoriso-opiskelija)

Aikuistuminen kehittyminen ihmisenä
ammattillisuuden vahvistuminen. (Nuoriso-opiskelija)

Ammattietiikan oppiminen, ryhmätyöskentely, oman itsensä arviointi (Aikuisopiskelija)

Lähihoitaja hankkii tietoa ja taitoa, koko elämänuransa aikana ja näin hän voi hyödyntää ja vastata muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin (Aikuisopiskelija)

Vastauksista oli selkeästi huomattavissa, että aikuisopiskelijoiden ajatukset refleктоivas- ta työotteesta ja opiskelusta itseään arvioiden olivat paljon pidemmällä kuin nuorten vastaavat pohdinnat. Aikuisopiskelijat pystyivät vastauksissaan tuomaan omaa näkemystään työelämän vaatimuksista suhteessa omaan ammatilliseen osaamiseen.

7.2 Ammatillisen kasvun merkitys ja sen tuoma muutos

Seuraavaksi kysyttiin, mitä muutoksia opiskelijat odottavat itsessään heräävän opintojen aikana. Avainsanoina olivat opetus ja tieto.

Kasvan ammattilaiseksi ja aikuiseksi (Nuoriso-opiskelija)

Tieto-taidon kehittymistä, kasvamista ammatillisesti ja henkisesti, stressinsietokyvyn kasvamista, rohkeutta ja itsevarmuutta (Nuoriso-opiskelija)

Valmiutta työelämään, uuden oppimista, asioiden sisäistämistä, ja lisää käytännön kokemusta (Aikuisopiskelija)

Saada mahdollisimman hyvän perustan uudelle ammatille ja jatkaa tiedonkeruuta tulevassa työssä (Aikuisopiskelija)

Tässä nuorten ja aikuisten erot tulivat selkeimmin esiin aikuisten pohtiessa opetuksen sisältöjen vastaamista työelämässä tarvittaviin taitoihin ja tietoihin, kun taas nuoriso-opiskelijoiden vastauksista suurin osa käsitteli oman itsensä aikuiseksi kasvua ja ammatillisuuden heräämistä itsensä ollessa vielä suhteellisen nuori iältään.

Mitkä asiat ovat vaikuttaneet sinun ammatilliseen kasvuusi opintojen aikana, oli neljäs kysymys. Avainsanoina opiskelukaverit, työssäoppiminen ja reflektointi.

Opettajien tuki ja ohjeistus, koulukavereiden kokemukset ja työharjoittelut (Nuoriso-opiskelija)

Opettajat. Tehtävät, etenkin ne tehtävät, joissa saa pohtia asioita eri näkökulmista ja tuoda oman mielipiteensä esiin. Tunneilla käytyt intensiiviset keskustelut ovat mielenkiintoisia. Myös työssäoppimisjaksoilla on ollut suuri merkitys (Nuoriso-opiskelija)

Aiemmissä opinnoissa tiedon saanti, varmuus oppimisesta myös itsenäisessä opiskelussa (esseiden teko, tiedon kerääminen), työssäoppimisjaksot (Aikuisopiskelija)

Eri työntekijöiden työtapojen seuraaminen, sekä persoonan näkyminen työskentelyssä, omat arvomaailmat sekä oma motivaatio kehittyä ja oppia (Aikuisopiskelija)

Vaikka reflektointi sanaa sellaisenaan ei vastanneista käyttänyt kukaan, oli sama asia muutoin ilmaistu suurimmassa osassa vastauksista. Tässäkin kohtaa oli huomattavissa

aikuisten ja nuorten erot liittyen nimenomaan työssäoppimisen ja teorian yhdistämisen haasteisiin. Toisaalta taas opiskelukavereiden palaute ja muiden kokemuksiin itsensä peilaaminen olivat vastaajista enemmistölle juuri niitä, mitkä koettiin eniten vaikuttaneen ammatilliseen kasvuun.

Kysyimme myös opiskelijoilta miksi ammatillisen kasvun pohtiminen on tärkeää. Avainsanoina käytimme prosessi, jatkuvuus ja itsetuntemus.

Tällöin huomaa etenemisprosessin. Mistä lähti ja mihin on saavuttu (Nuorisopiskelija)

Jotta tiedän missä olen hyvä ja missä asioissa olen kehittynyt. Tiedän myös missä asioissa minun olisi hyvä parantaa osaamistani (Nuorisopiskelija)

Jokaisen meistä tulisi pohtia aika ajoin ammatillista kasvuaan. Saada tietoa mm. opiskelijaharjoittelijoilta, oppia uusia näkökantoja/ laajentaa näkökenttäänsä (Aikuisopiskelija)

Jotta näkee, mikä oli lähtötilanne, ja mihin saakka on päässyt. Oman osaamisen tunnistaminen ja itsetuntemus (Aikuisopiskelija)

Aluksi siinä ei tuntunut olevan mitään järkeä. Nyt opintojen loppusuoralla se tuntuu merkitykselliseltä: lähihoitajan työ on niin monitasoista ja niin vaativaa, että ammattiin kasvaminen on tärkeä prosessi (Aikuisopiskelija)

Tässä aikuisten ja nuorten ajatukset olivat suurin piirtein samanlaisia ja ajatus ammatillisesta kasvusta itsessään oli noussut merkitykseltään kyselyn ensimmäisiin kysymyksiin verrattuna. Opiskelijat koulutustasosta riippumatta olivat yhtä mieltä, että kehitty-

misen seuraaminen ja sen vahvistaminen ammatillisesti ja oman henkilökohtaisen kasvun näkökulmasta ovatkin erittäin tärkeitä asioita suhteessa omaan ammatti minään ja ammatilliseen työotteeseen.

Pyysimme opiskelijoita arvioimaan hyvää aloitusikää ammatillisille opinnoille.

Periaatteessa 19-20-vuotiaana, koska silloin olet jo elänyt vähän aikaa aikuisen elämää jonka aikana on saanut miettiä, että mihin haluaa opiskelemaan (Nuoriso-opiskelija)

Joskus 18 et ois aikuinen.. toisaalta on hyvä että vanhemmat on mukana opintojen aikana ja tukee.. sillee eritavalla ku on aikuinen.. (Nuoriso-opiskelija)

Tietyille aloille vasta myöhemmin, eikä heti peruskoulun jälkeen kuten esimerkiksi lähihoitajaksi opiskeltaessa. Siinä ammatissa on niin suuri vastuu toisista ihmisistä sekä omista tekemistään. Myös itse pidän peruskoulun lopettaneita vielä niin nuorina, etteivät he välttämättä ole selvillä edes siitä mitä tulevaisuudessa tahtovat tehdä (Nuoriso-opiskelija)

18-19v. koska silloin olisi jo aikuinen (Aikuisopiskelija)

21. Nuoruusiän suuret vaiheet ovat tasoittuneet hieman ja vastuunottaminen on luonnollisempaa (Aikuisopiskelija)

Vastaajista puolet oli sitä mieltä, että opinnot olisi hyvä alkaa 18-19-vuotiaana. Suurin osa perusteluista koski omaa kypsymättömyyttä vaativaan työhön ja ammattietiikkaan.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa ammatillisen kasvun vaihettaan asteikolla yhdestä kymmeneen. Suurin osa molemmista vastausryhmistä arvioi oman ammatillisen kasvun vastaavan lukua seitsemän tai kahdeksan. Molempien vastausryhmien keskiarvot olivat

suhteellisen lähellä toisiaan, kuitenkin aikuisopiskelijoiden vastauksista näkyy melko selkeästi realistisuus omasta ammatillisen kasvun vaiheesta. Nuoriso-opiskelijoista osa oli arvioinut omaa kasvuaan melko korkeaksi. Ainoastaan kaksi opiskelijaa arvioi luvuksi neljä ja vain yksi luvun kymmenen.

Lisäksi kysyimme miten koulu voisi tukea opiskelijoiden ammatillista kasvua vielä paremmin.

Puhumalla ammatillisesta kasvusta vielä enemmän koulussa ja selventää mitä se tarkoittaa. Eritustaiset opiskelijat voisivat myös kertoa omista kokemuksistaan uusille aloittaville opiskelijoille (Nuoriso-opiskelija)

Esimerkiksi ryhmänohjaajilla pitäisi olla enemmän aikaa keskustella oppilaiden kanssa kahdestaan (Nuoriso-opiskelija)

Ennen työssäoppimista olis enemmän niitä opon ja muiden tunteja että sais jutella mikä jännittää ja muuta ja sit olis hyvä jos ne kertois jotain oikeita ongelmia mitä ehkä siellä tulee vastaan.. (Nuoriso-opiskelija)

Lisää tutustumiskäyntejä ja ulkopuolisia luennoitsijoita (Nuoriso-opiskelija)

Olisi ollut kiva harjoitella esimerkiksi joitakin ilmaisutaitoja (muutakin kuin pakollisten luovien aineiden lisäksi) ym, mistä eritoten minä olisin hyötynyt, kun olen ujo ja jännittäjä. Koen, että vaikka tämän kaltaiset aiheet olisivat olleet kiusallisia juuri sillä hetkellä, olisi se nopeuttanut omaa kasvua ja lisänneet itsevarmuutta sekä lisännyt vapautumisen tunnetta varmasti kaikissa. Tuleva työmme on kuitenkin olla esillä koko ajan. Opettajat voisivat myös itse näyttää omalla esimerkillään ammatillisuutta, sillä jokusen kerran on tullut tilanne, kun opettaja vaikuttaa epäammatilliselta ja/tai huonot vuorovaikutustaidot omaavalta. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että juuri näitä aiheita meille koko ajan opetetaan (Aikuisopiskelija)

Vähemmän verkko-opiskelua ja enemmän palautetta tehtävistä (Aikuisopiskelija)

Lisää asenteiden ja oletusten ja ennakkoluulojen kyseenalaistamista, lisää kohtaamisia ihmisten kanssa joilla on oikeita ongelmia, ryhmätyöskentely (Aikuisopiskelija)

Lisää työssäoppimista (Aikuisopiskelija)

Työssäoppimiseen liittyviä asioita oli paljon. Vastauksista useasta löytyi työssäoppimisen purkuun ja sen vähyyteen liittyviä asioita. Myös reflektointi ja sen puute esiintyi useasti. Opiskelijoiden halu saada ulkopuolisia luennoitsijoita, aitoja ihmisiä kentältä (asiakkaita ja työntekijöitä) eli enemmän kosketusta oikeaan työelämään näkyi myös vastauksista. Lisäksi ammatillisen kasvun ja sen tärkeyden lisääminen keskusteluihin ja opetukseen olivat opiskelijoiden toiveissa. Osassa vastauksista oli maininta myös kuraattorin ja muun oppilashuollon henkilöstön vähistä paikallaolopäivistä. Ammattiopistossa kuraattori on läsnä kaksi kertaa viikossa, psykologi ja lääkäri kerran, kun taas nuorisotyöntekijä, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja ovat paikalla lähes päivittäin.

Lopuksi pyysimme vastaajia merkitsemään, ketkä ovat eniten tukeneet heidän ammatillista kasvuaan opintojen aikana. Vastausvaihtoehdot olivat ryhmänohjaajat, opettajat, kuraattori, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja ja nuorisotyöntekijä. Kysymyksessä oli mahdollista merkitä niin monta henkilöä listasta kuin itse halusi.

Nuorisoasteen opiskelijoista 17 merkitsi ryhmänohjaajan ja 14 nuorisotyöntekijän, opettajan merkitsi yhdeksän, opinto-ohjaajan kahdeksan ja kuraattorin kaksi. Terveydenhoitajan merkitsi vain yksi opiskelija.

Tämä tulos kertoo nuorisotyöntekijän roolista ja sen tärkeydestä ammattiopistossa. Nuorisotyöntekijä voi henkilönä olla se, joka eniten näkee opiskelijaa opetuksen ulkopuolel-

la ja on usein helpoimmin saatavilla koulupäivän aikana. Tämä antaa pohjaa sille ajattelulle, että sosionomin työ kouluissa on tarpeellista ja sijoittuminen työkenttään kuraattorin ammatin lisäksi melko laaja. Ryhmänohjaajan rooli korostui myös aiemmissa vastauksissa ja tämän kysymyksen myötä on selvää, että ryhmänohjaajan resurssit ja tarve eivät kohtaa.

Aikuisopiskelijoista kahdeksan merkitsi opettajat vastaukseksi ja toiset kahdeksan ryhmänohjaajat. Opinto-ohjaajan kaksi ja nuorisotyöntekijän yksi laitto vastaukseksi kysymykseen, kuka tukee ammatillista kasvua oppilaitoksessa. Aikuisopiskelijoilla tässä kysymyksessä on lähtötilanne erilainen, koska aikuisopiskelijoilla ei ole käytössään kuraattorin palveluita. Lisäksi nuorisotyöntekijän työnkuva perustuu lähinnä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden tukemiseen, mutta aikuisopiskelijoiden tarvitessa apua sosiaalietuuksien ja muiden lomakkeiden ja hakemusten täyttämässä on nuorisotyöntekijä auttanut heitä. Aikuisopiskelijoiden tarve saada myös kuunteluapua ja tukea elämänhallintaan ei voi kuitenkaan olla ainoastaan terveydenhoitajan harteilla, joten nuorisotyöntekijän läsnäoloa tarvitaan tässäkin tilanteessa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyötä aloittaessa olivat tutkimuskysymykset ja tavoitteet selkeät: määrittellä koulun tukitoimien riittävyys ja oikeellisuus suhteessa opiskelijoiden ammatillisen kas-

vun kehittymiseen. Opinnäytetyön edistyessä ja jo vastausten keräämisen alkuvaiheessa selvisi, että tukitoimet eivät välttämättä olekaan oleellimmat apukeinot ja kehittäjät ammatillisen kasvun vaikuttamiseen.

Johtopäätös, johon vastausten keräämisen ja analysoimisen jälkeen päästiin, on selkeästi sisällöltään odotuksista poikkeava. Suurin tulos, joka saatiin, koski opintojen sisältöjä ja työssäoppimisen merkitystä. Sinällään ammattilaisen näkökulmasta tämä liittyy koulun tukitoimiin ja niiden tarjoamaan sisältöön opintojen aikana, mutta vastauksista nousi selkeimmin esiin teorian avaaminen käytännön tasolla jo koulussa ennen työssäoppimiskaksoja. Opiskelijat kokivat, ettei heillä ollut opintojen alkupuolella osaamista tai kapasiteettia kyetä hahmottamaan opetuksen sisältöjen liittymistä työelämään. Ammatilliselle tämä avautuu itsestään selvänä kokonaisuutena, mutta vastausten perusteella opiskelijoille tuli epävarmuuden tunne juuri teorian käyttämisestä työkentällä. Monessa vastauksessa tuli ilmi, että työssäoppimiskaksoille mentäessä olisi ollut todella tarpeellista avata ryhmälle avoin keskustelu ja mahdollisuus pohtia enemmän ääneen ryhmässä pelkoja, jännityksen aiheita ja muita mietityttäviä asioita tulevassa työssäoppimisessa.

Opetussuunnitelman sisältöjen ja oppimateriaalien konkreettinen käyttö ja hyödyntäminen työssäoppimisessa jäivät monelle myös hieman kauas todellisuudesta. Koulun opetus ja teorit eivät nuorille auenneet läheskään samalla tasolla kuin mitä aikuisopiskelijoiden vastauksista pystyi lukemaan. Aikuiset osasivat ammattisanastoa ja realistisesti reflektoida omaa osaamistaan suhteessa koulussa opittuun ja aiempaan työ- ja koulutuskokemukseen peilaten. Nuorisopiskelijat jäivät kaipaamaan opettajien opastusta aiheeseen ja aloitusta tällaiselle keskustelulle.

Toinen selkeä johtopäätös koski työssäoppimiskaksoilta paluuta. Erilaiset purkutilanteet jäivät opiskelijoiden mielestä vaillinaisiksi eikä niihin käytetty riittävästi aikaa. Lisäksi opiskelijat kokivat, että ryhmän sisäinen reflektointi ja omien kokemusten jakaminen oli vähäistä. Vaikka työssäoppimisten jälkeen ryhmät tapasivat omia ryhmänohjaajiaan ja avasivat kokemuksiaan hänelle, oli useista vastauksista luettavissa, että opinto-ohjaajan ja nuorisotyöntekijän sekä mahdollisesti myös kuraattorin kanssa käytyjä purkuja olisi pitänyt järjestää enemmän. Näin ollen voimme päätellä, että tukitoimien riittämättömyys aukeaa ainakin tässä asiassa. Lisää resursseja tarvitaan muille kuin opettajille ja

ryhmänohjaajille käydä opiskelijoiden kanssa kokemuksia läpi, niin ennen kuin työssä-oppimisjakson jälkeenkin.

Kolmas johtopäätös on opiskeluilmapiirin vaikutus ammatilliseen kasvuun. Vastauksissa ilmeni huonon ilmapiirin vaikutus opintojen etenemiseen, opiskelun mielekkyyteen ja omaan jaksamiseen. Tämä on suoraan verrannollinen ryhmien kokoon, suuriin ikäeroihin ryhmän sisällä ja hyvinkin eritasoisten opiskelijoiden samassa ryhmässä toimimiseen ja opetuksen vaikeuteen juuri näissä luokissa. Mikäli ryhmän sisällä on puolella ryhmästä jo aiempia tutkintoja ja ikää huomattavasti enemmän, on todennäköistä, että opetuksen tasalaatuisuus kärsii.

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekemisessä tekijöiden yhteinen kiinnostus juuri kyseistä aihetta kohtaan nousi kaikkien henkilökohtaisesta taustasta lähihoitajina. Tästä syystä lähdimme tutkimaan lähihoitajaopiskelijoiden ammatillisen kasvun kehittymistä heidän omiin kokemuksiin pohjautuen. Tarkoitus oli samalla pystyä antamaan ammattiopistolle realistinen kuva opiskelijoiden tuen tarpeista ja opintokokonaisuuksien sisältöjen kohtaamisesta opiskelijoiden ajatuksien kanssa kyseisen aiheen tiimoilta.

Opinnäytetyötä aloittaessamme jokaisella tekijällä oli jonkinlainen ennakoajatus ammatillisen kasvun kehittymiseen opiskelijoilla. Tästä syystä kyselyä ei toteutettu haastattelemalla kasvokkain vaan Webropol -kyselynä. Tällöin pystyimme varmistamaan, etteivät meidän ilmeemme ja äänenpainomme vaikuta vastauksiin. Työn edistyessä myös omat ajatuksemme muuttuivat ja jouduimme muuttamaan omaa näkökulmaamme. Iällä ei varsinaisesti koettu olevan järin suurta merkitystä ammatillisen kasvun kehittämisessä, vaikka suurin ikähaitari aloitusikä kysyttäessä olikin 18-19-vuotias. Suuremmaksi merkitykseksi koettiin opiskelijoiden henkinen kehitys ja elämässä koetut asiat.

Nuorisotakuu sisältää koulutustakuun, joka määrittää, että kaikille peruskoulunsa päättäneille on taattava koulutuspaikka. Vaihtoehdot ovat lukio tai ammatillinen koulutus. Peruskoulun jälkeinen tutkinto täytyy jokaisella olla mahdollisuus suorittaa. Tämä lisää nuoren työllistymismahdollisuuksia (Nuorisotakuu 2013.) Koulutustakuun lisäksi nuorten aikuisten osaamisohjelma tarjoaa koko maassa ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta 20–29-vuotiaille, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa.

Opiskelijoiden hakuprosessi ja opiskelijavalinnat muuttuvat mahdollisesti mutkikkaammiksi syksystä 2015 alkaen, kun lähihoitajakoulutukseen hakeudutaan ilman pääsykokeita. Ainoastaan aikuisopiskelijoille järjestetään haastattelut. Nuorisopiskelijat aloittavat opinnot aiempien koulujensa todistusten keskiarvojen perusteella,

joten kasvokkain kohtaaminen ja haastattelu jäävät pois. Kohtaamisen puutteella on vaikutus siihen, miten määritellä opiskelijan motivaatiota tai opintoihin hakeutumisen syitä, näillä on kuitenkin suuri merkitys opintojen edistymiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Koulupudokkuus on ongelma, johon ammattiopistossa on puututtu ennaltaehkäisevästi. Puuttumisen mallit ovat erilaisia, mutta oppilaitoksessa jossa kysely teetettiin, on muun ohjaushenkilöstön lisäksi palkattu nuorisotyöntekijä-nimikkeellä ihmisiä tekemään matalan kynnyksen ohjaustyötä. Tämä tarkoittaa tuen tarjoamista ja aikuisen läsnäoloa myös niinä aikoina kun esimerkiksi kuraattori ei ole paikalla.

Aina peruskoulun jälkeen aloitettu koulutus ei tunnu oikealta. Koulutustakuun myötä oppilaitosta vaihtaville opiskelijoille ja jo tutkinnon suorittaneille tarjotaan lisää vaihtoehtoja, kuten ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta ja näyttötutkintokoulutusta. Tekemällä oppiminen on joillekin nuorille hyvä vaihtoehto. Tällaisen vaihtoehdon tarjoaa oppisopimuskoulutus. Nuorten mahdollisuuksia päästä oppisopimuskoulutukseen tuetaan maksamalla työntäjille aiempaa suurempaa korvausta, jos he palkkaavat nuoren oppisopimuskoulutukseen.

Opinnäytetyötä tehdessämme jouduimme myös miettimään omaa ammatillista kasvuamme. Huomasimme kaikki tällä matkalla, miten omat ennakoasenteet vaikuttavat lopputulokseen ja siksi ehkä suurin oppi työstä oli opetella laittamaan omat ajatukset syrjään niin kauan kunnes tulokset ovat näkyvillä. Positiivinen huomio oli opiskelemamme ammattikunnan tarpeellisuus myös ammatillisessa koulutuksessa. Sosionomin ammattitaidolla pystytään ohjaamaan, kohtaamaan, tukemaan ja auttamaan opiskelijaa hyvinkin laajassa skaalassa. Palveluohjaus ja kasvatuksellinen tuki kulkevat käsi kädessä koulumaailmassa ja sen tarve on luettavissa myös tämän työn tuloksista. Opiskelijat kokivat muun ohjaushenkilöstön lisäksi tarjolla olevan nuorisotyöntekijän roolin olevan olennainen ja tärkeä, kun puhutaan läsnäolosta, kohtaamisesta ja nopean aikavälin puuttumisesta. Sosionomin ammattiosaaminen mahdollistaa tuen tarjoamisen oppilaitoksissa monen eri nimikkeen alla ja erilaisien tehtäväkuvien puitteissa.

Opinnäytetyö prosessin ollessa vielä kesken, saimme tiedon kyseisen oppilaitoksen matalan kynnyksen ohjaustyön loppumisesta ensi syksynä. Tämän opinnäytetyön vastausten perusteella tämän suuntainen toiminta oli suunnaton pettymys. Tuloksista on luettavissa selkeästi oppilaitoksessa toimivan nuorisotyöntekijän arvo ja hänen työnsä

tärkeys suhteessa esimerkiksi ammatilliseen kasvuun ja sen kehittymiseen opintojen aikana. Kohtaaminen ja siihen käytetty aika on erityisen tärkeää opintojen alku puolella opintoihin sitoutumisessa. Mikäli opiskelija on kuitenkin sitä mieltä, että opinnot eivät ole oikeat hänelle, on juuri tämä matalan kynnyksen ohjaustyö mahdollistanut yksilöllisen jatko-ohjauksen ja saattaen vaihda menetelmän käytön. Tämä taas on varmistanut sen, että mahdollisimman vähäinen määrä eronneita opiskelijoita on jäänyt tyhjän päälle tai kadonnut järjestelmästä.

LÄHTEET:

- Aalberg, Veikko 2006. Pojasta mieheksi. Teoksessa Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Laukkanen, Eila & Marttunen, Mauri & Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.). Helsinki. Kustannus oy Duodecim. 1. painos.
- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Vihunen, Riitta. & Vilén, Marika. 2003. Nuoren aika. 2.painos. Porvoo:WSOY.
- Ammattikorkeakoululaki (9.5.2003/351).
- Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994).
- Benner, Patricia; Tanner, Christine A. & Chesla, Catherine A 1999. Asiantuntijuus hoitotyössä. WSOY.
- Erikoissairaanhoidolaki (1062/1989)
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Toim. Anneli Eteläpelto ja Jussi Onnismaa. aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalituseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.
- Haavisto, Heikki; Kallio, Jukka; Laakso, Satu; Mytkäniemi, Minna & Tapanimäki, Virpi 2013. Nuorten ammatillisen kasvun tarkastelua. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.1.2015
www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65226/NUORTEN%20AMMATILLISEN%20KASVUN%20TARKASTELOUA.pdf?sequence=1.
- Hakala, Raili & Tahvanainen Sirpa & Ikonen Tiina & Siro, Annemari. 2010. Osaava lähihoitaja 2020. Sosiaali- ja terveystalalan perustutkintokoulutuksen kehittämisstrategia. Opetushallitus. Viitattu 22.1.2015.
<http://osaavalahihoitaja2020.wikispaces.com/LOPPURAPORTTI>

- Hietala, Heidi 2014. Lasten ja nuorten koulutusohjelmassa opiskelevien lähihoitajaopiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin. Tampereen yliopisto. Viitattu 18.3.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201407081963>
- Hilden, Raija. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä, 2002. Helsinki, Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Isokorpi, Tia,; Kokko, Paula & Hämäläinen, Kaisa 2009. Teoksessa Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan. Kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Toim. Mervi Lätti & Päivi Putkuri. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.12.2014.
<http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/konstruktivistinen-oppiminen/>
- Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.
- Kansanterveyslaki (1972/66).
- Kiviniemi, Sanna 2014. Askeleita ammatillisessa kasvussa. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaalityön käytännön opetusjaksolla. Viitattu 15.1.2015.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/94882/GRADU-1390807036.pdf?sequence=1>
- Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 2.1.2015. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyontuki/osaamiskartoitus/hyvaosaaminen/>
- Leino, Pirkko 1989. Hyvää suomea. Keuruu, Otava.
- Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti. (toim.), Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Hämeenlinna: Duodecim.

- Mäkinen, Leena 2012. Kehittämishanke. Viitattu 28.1.2015
<http://www.evokes.fi/database/files/167>
- Nuorisotakuu 2013. Viitattu 29.12.2014.
[https://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/strategiset_ohjelmat_ja_karkihan-
kkeet/nuorisotakuu](https://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/strategiset_ohjelmat_ja_karkihan-
kkeet/nuorisotakuu)
- Ojala, Hanna, 2010. Opiskelemassa tavallaan. Vanhat naiset ikäihmisten yliopistossa.
Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Paju, Inge, 2007. Teoksessa Tulva, Taimi & Uusitalo, Ilkka & Harra Kimmo. (toim.).
Vanhuuden monet kasvot. Helsinki: OKKA-säätiö.
- Räty, Olli, 1982. Koulutus ammattiin. Juva. WSOY
- Ruohotie, Pekka, 2005. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki. WSOY.
- Ruohotie, Pekka, 2002. Motivation and self-regulation in learning. In Niemi, Hannele &
Ruohotie, Pekka (Eds) Theoretical understandings for learning in the vir-
tual university. University of Tampere. Research Centre for Vocational
Education and Training.
- Ruohotie, Pekka, 2003. Mitä on huippuosaaminen? Ammatikasvatuksen aikakauskirja 5
(1).
- Ruohotie, Pekka, 2006. Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu asiantuntijakou-
lutuksessa. Teoksessa Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Toim. Anneli
Eteläpelto & Jussi Onnismaa. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki:
Kansanvalituseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.
- Soikkeli, Sari & Haapasilta Minna & Siikaniemi Lena. 2006. Näkökulmia ammatilli-
seen kasvuun. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere.
- SORA-laki (38/011/2011)
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, lähihoitaja. 2010. Opetushallitus Viitattu.
27.12.2014. http://www.oph.fi/download/124811_sote.pdf

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Asetus (1194/2003)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Viitattu 10.1.2015
<http://www.valvira.fi/>

Stenström, Marja-Leena, 1993 Aatillisen identiteetin kehittyminen. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Rauno Miettinen (toim.) Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Helsinki. Painatuskeskus Oy.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Super. Viitattu 2.1.2015.
<http://www.superliitto.fi/tyoelamassa/ammattissa-toimiminen/>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Työterveyslaki (1383/2001)

LIITTEET

Tutkimuslupa

Vantaa

Viranhaltijapäätös § 30/2014 sivu 1 (2)

29.09.2014 VD/8284/13.00.00/2014

Sivistystoimi /
Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja vs
Viljamaa Marja

Tutkimusluvun myöntäminen/Lähihoitajan ammatillinen kasvu/Helonen Taru, Mäkelä Marjo, Rajala Tanja

Opiskelijat Taru Helonen, Marjo Mäkelä ja Tanja Rajala hakevat tutkimuslupaa Lähihoitajan ammatillinen kasvu nimiselle opinnäytetyölle. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ammat-tiopisto Varian lähihoitajaopiskelijoiden ammatillista kasvua suhteessa opiskelijan ikään opintojen alussa ja päättämisvaiheessa. Tutkimuskohteena ovat Varian opiskelijat ja tutkimuksen suorittamisesta on keskusteltu rehtori Pekka Tauriaisen ja opetusala johtaja Annele Rannan kanssa.

Sivistystoimen toimialan 1.1.2013 voimaan tulleen johtosäännön 15 §:n 12. kohdan mukaan tulosaluejohtaja tai hänen määräämänsä päättää muistakin tulosalueelle kuuluvista asioista, ellei toisin ole säädetty tai määrätty.

Tutkijoille ei luovuteta salassa pidettäviä asiakirjoja ja tutkijat ovat lain mukaan salassapitovel-vollisia tutkimuksessa tietoon saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen sekä heidän tulee huolehtia siitä, että yksittäistä henkilöä tai perhettä ei tutkimuksessa voida yksi-löidä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Mikäli tutkimus kohdistuu alle 18 -vuotiaisiin opiskelijoihin, pyydetään tarvittaessa huoltajien suostumus tut-kimukseen osallistumiseen.

Päätös

Päätän,

- 1) myöntää Taru Heloselle, Marjo Mäkelälle ja Tanja Rajalalle tutkimusluvun hakemuksen ja tutkimussuunnitelman perusteella opinnäytetyöhön: Lähihoitajan ammatillinen kasvu
- 2) että tutkijoiden tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta sivistystoimeen pdf- muodossa osoitteeseen: kirjaamo@vantaa.fi

Liitteet: Tutkimuslupahakemus, tutkimussuunnitelma

Päiväys Vantaa 29.09.2014

Allekirjoitus

Nimen selvennys Marja Viljamaa

Virka-nimi

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja vs

Täytäntöönpano:

Hakijat, Vantaan ammattiopisto Varia

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 15.10.2014 klo 8.15-16.00

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kysymyslomake opiskelijoille osoitteessa:

<https://www.webropolsurveys.com/S/DE7BE90406DBD245.par>

Ammatillinen kasvu

1. Oletko nuoriso- vai aikuisopiskelija?

- Nuoriso-
opiskelija
- Aikuisopiskelija

2. Mitä ammatillinen kasvu tarkoittaa?

A rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there are three small square buttons: a triangle pointing up, a square, and a triangle pointing down. On the bottom left and right corners, there are small square buttons with left and right arrows respectively.

3. Mitä kaikkea sinun mielestäsi kuuluu ammatilliseen kasvuun?

A rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there are three small square buttons: a triangle pointing up, a square, and a triangle pointing down. On the bottom left and right corners, there are small square buttons with left and right arrows respectively.

4. Mitä muutoksia odotat itsessäsi heräävän opintojen aikana?

A rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there are three small square buttons: a triangle pointing up, a square, and a triangle pointing down. On the bottom left and right corners, there are small square buttons with left and right arrows respectively.

5. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet sinun ammatilliseen kasvuusi opintojen aikana?

6. Miksi ammatillisen kasvun pohtiminen on mielestäsi tärkeää?

7. Minkä ikäisenä sinun mielestäsi on hyvä alkaa ammatilliset opinnot rustele kantasi!

8. Millä tasolla koet oman ammatillisen kasvusi olevan juuri tällä hetkellä opintoja?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vähäinen ammatillinen kasvu Vahva ammatillinen kasvu

9. Miten koulu voisi vielä enemmän tukea opiskelijoiden ammatillisen kasvun kehittymistä?

10. Ketkä ovat tukeneet ammatillista kasvuasi opintojen aikana eniten?

- Opettajat
- Ryhmänohjaajat
- Kuraattori

- Terveydenhoitaja
- Opinto-ohjaaja
- Nuorisotyöntekijä